

УДК 640.4(072.034)

DOI: <https://doi.org/10.32782/2708-0366/2025.23.31>**Черевична Н.І.**

кандидат технічних наук, доцент,
Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6660-5366>

Середенко В.В.

старший викладач,
Національний аерокосмічний університет імені М.Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»
ORCID: <https://orcid.org/0009-0009-7282-8046>

Сребнюк К.С.

здобувачка вищої освіти другого (магістерського) рівня,
Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця

Cherevychna Nataliia

Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics

Seredenko Viktoriia

National Aerospace University Zhukovsky M.E. "Kharkov Aviation Institute"

Srebnuk Ksenia

Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics

СУЧАСНІ ЕКОЛОГІЧНІ ІННОВАЦІЇ ТА ЇХ ВПЛИВ НА ЕФЕКТИВНІСТЬ РОБОТИ ГОТЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ

MODERN ECOLOGICAL INNOVATIONS AND THEIR IMPACT ON THE EFFICIENCY OF THE WORK OF HOTEL ENTERPRISES IN UKRAINE

У статті досліджено інноваційні підходи до підвищення екологічної ефективності готельних підприємств в Україні. Розглянуто сучасні тенденції в сфері екологізації готельної діяльності, проблеми впровадження екологічних ініціатив у готельному бізнесі та визначено перспективні напрями застосування новітніх технологій для зниження негативного впливу на довкілля. Розроблено рекомендації щодо впровадження енергоефективних рішень, систем управління ресурсами та зелених стандартів, які враховують специфіку готельної індустрії в Україні. Практичне значення дослідження полягає у формуванні стратегій екологічного менеджменту, що дозволяють зменшити операційні витрати, підвищити екологічну відповідальність підприємств та забезпечити їхню конкурентно-спроможність на внутрішньому і міжнародному ринках. Результати дослідження можуть бути використані готельними закладами в рамках програм з екологізації туристичної галузі України.

Ключові слова: інноваційні підходи, екологічна ефективність, готельний бізнес, сталий розвиток, енергоефективність, зелені технології, еко-сертифікація, ресурсозбереження, екологічні стандарти, екологізація, управління відходами, екологічні інновації.

The purpose of the article is to develop effective models and strategies for environmental activities of hotel enterprises that meet modern requirements for sustainable development and European standards, in order to promote the development of environmentally responsible business in Ukraine. The study is devoted to the study of innovative approaches to increasing the environmental efficiency of hotel enterprises in Ukraine. Increasing the environmental efficiency of hotels is becoming relevant not only due to the need to comply with international environmental standards, but also as a way to increase competitiveness in the market, create a positive image, and attract environmentally conscious tourists. The implementation of innovative environmental solutions will contribute not only to reducing operating costs, but also to increasing the quality of service and improving the image of hotels, which is an important factor in attracting foreign tourists and developing the tourist attractiveness of Ukraine. The work examines modern trends in the field

of hotel business greening, analyzes the main problems of implementing environmental initiatives in the hotel business, and identifies promising directions for the use of the latest technologies and management solutions to reduce the negative impact on the environment. The domestic hotel business faces a number of problems in the field of implementing environmental innovations, such as a low level of environmental culture, limited financial capabilities, and insufficient regulatory framework. Scientifically based recommendations on the implementation of energy-efficient solutions, resource management systems and green standards have been developed, which take into account the specifics of the hotel industry in Ukraine. The practical significance of the study lies in the formation of environmental management strategies that allow reducing operating costs, increasing the environmental responsibility of enterprises and ensuring their competitiveness on the domestic and international markets. The results of the research can be used both by hotel enterprises and within the framework of state programs for greening the tourism industry of Ukraine.

Keywords: innovative approaches, environmental efficiency, hotel business, sustainable development, energy efficiency, green technologies, ecocertification, resource conservation, environmental standards, environmentalization, waste management, environmental innovations.

Постановка проблеми. Питання екологічної ефективності готелів набуває все більшої важливості в умовах глобальних змін клімату та зростання екологічної свідомості суспільства. Індустрія гостинності є однією з найбільш енергоємних і ресурсозатратних галузей економіки, що суттєво впливає на навколишнє середовище. Підвищення екологічної ефективності готелів стає актуальним не лише через необхідність дотримання міжнародних екологічних стандартів, але й як спосіб підвищення конкурентоспроможності на ринку, формування позитивного іміджу та залучення екологічно свідомих туристів. Для України ця тема є особливо актуальною з огляду на сучасні виклики в сфері сталого розвитку, необхідність адаптації до європейських екологічних стандартів, а також врахування екологічних аспектів у туристичній діяльності. Вітчизняний готельний бізнес стикається з низкою проблем у сфері впровадження екологічних інновацій, таких як низький рівень екологічної культури, обмежені фінансові можливості та недостатнє нормативно-правове регулювання. Водночас зростаюча конкуренція на міжнародному ринку та тенденція до розвитку «зеленого туризму» потребують від українських готелів активного впровадження інноваційних підходів для зниження споживання ресурсів, мінімізації відходів та запровадження екологічно чистих технологій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Науковці активно вивчають питання еко-інновацій у готелях як в Україні, так і за кордоном, оскільки екологічна стійкість стає важливим фактором конкурентоспроможності готельного бізнесу. В Україні дослідження зосереджуються на адаптації досвіду європейських країн до вітчизняних реалій. Наприклад, учені аналізують впровадження таких екологічних ініціатив, як використання альтернативних джерел енергії, зменшення хімічних речовин, застосування органічних продуктів, а також збереження ресурсів у готелях. Значну увагу приділяють також міжнародним екологічним стандартам, таким як, сертифікація “Green Key” та досвід асоціації BIO HOTELS, що впроваджує комплексні екологічні рішення, включаючи біологічне будівництво, органічну косметику та регіональну кухню. Дослідженню сучасних тенденцій розвитку сфери гостинності та проблем сертифікації та функціонування еко-готелів присвячені праці науковців: О.Ю. Давидової, А.Г. Абрамової, Г.В. Довгаль, А.В. Маселкова, О.М. Данилової та інших [5, 9–11]. Такі дослідження дозволяють визначити основні бар’єри та можливості впровадження еко-інновацій у готелях різних країн.

Формулювання цілей статті. Метою статті є аналіз ефективної моделі та стратегії екологізації готельної галузі, що відповідають сучасним вимогам сталого розвитку та європейським стандартам.

Виклад основного матеріалу. Підприємства індустрії гостинності постійно перебувають в умовах гострої конкурентної боротьби. Такі умови вимагають використання інноваційних технологій у сфері туризму та готельно-ресторанної справи. Почали з’являтися інноваційні екологічні готелі – екологічно-сертифіковані варіанти житла, здатні покращувати стан навколишнього середовища шляхом зведення до мінімуму власного негативного

впливу на довкілля. Як правило, еко-готелі розташовують у екологічно чистих природних зонах, їх будують з екологічно безпечних будівельних матеріалів, з метою енергозабезпечення використовують відновлювальні джерела енергії, впроваджують органічне харчування та програми утилізації відходів. Еко-готелі мають на меті зберігати здоров'я гостей, раціонально використовувати природні ресурси та позиціонують себе як такі, що несуть відповідальність за вплив підприємства на навколишнє природне середовище [1].

Європейський досвід показує, що важливо дотримуватися принципів сталого розвитку, використовувати місцеві та органічні продукти, забезпечувати переробку відходів та встановлювати електрозарядні станції для електромобілів. Наприклад, міжнародна екологічна програма “Green Key” успішно впроваджується як в Європі, так і в Україні, надаючи готелям можливість отримати екологічний сертифікат, що підвищує їхню привабливість для клієнтів, які цінують екологічність послуг [1].

“Green Key” – це міжнародна екологічна програма, яка була заснована Асоціацією готельно-ресторанної та туристичної індустрії країни (Данія) у 1994 року. Партнерами цієї програми є ООН, ЮНЕСКО, United Nations Environment Programme (UNEP), World Tourism Organisation (UNWTO), HOTREC, Rezidor Hotel Group, Starwood Hotels & Resorts Worldwide Inc., Greentraveller. Існують також угоди з системами онлайн бронювання, що спеціалізуються на «зелених» готелях про безкоштовне розміщення інформації про готелі, що є учасниками програми [2, 3].

Україна займає 24 місце за кількістю готелів із сертифікацією Green Key серед 65 країн, де діє ця програма (рис. 1). Загальна кількість сертифікованих об'єктів в Україні є відносно невеликою порівняно з країнами-лідерами, такими як Данія, Німеччина, Франція, Іспанія (рис. 2).

Данія – 1147 готелів

Німеччина – 889 готелів

Франція – 668 готелів

Іспанія – 628 готелів

Норвегія – 479 готелів

Швеція – 366 готелів

Нідерланди – 350 готелів

Фінляндія – 303 готелів

Бельгія – 283 готелів

Португалія – 266 готелів.

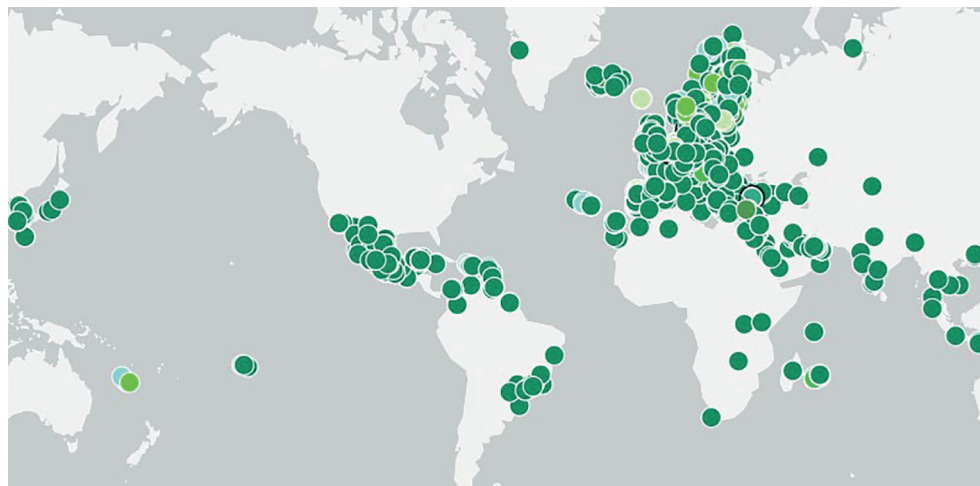

Рис. 1. Країни, в яких готелі мають сертифікацію Green Key [2, 9]

На сьогодні налічується понад 6000 сертифікованих закладів у більш ніж 70 країнах світу.

Станом на 2024 рік в Україні сертифікацію Green Key мають 10 готелів, з них у м. Київ 7: Ibis Kyiv Beresteiska, Adagio Kyiv Beresteiska Apart, Mercure Kyiv Congress, Ibis Kyiv Railway Station, Ibis Kyiv City Center, Radisson Blu Hotel Kyiv, Fairmont Grand Hotel, Holiday Inn Kyiv. У м. Яремче – Radisson Blu Resort Bukovel та у м. Львів – Ibis Styles Lviv Center [3].

У таких «готелях майбутнього» пропонують засоби гігієни еко-виробництва (гелі для душі, мило, шампуні, кондиціонери, лосьйони), упаковки яких швидко розкладаються в землі, а самі засоби не містять силіконів, парабенів, синтетичних ПАВ, які забруднюють воду. Ці вироби пропонують у спеціальних диспансерах замість одноразового упакування. Для прибирання застосовують нетоксичні мийні засоби та пральні порошки, які є хімічно безпечними та не шкодять як працівникам так і відвідувачам готелю. Для рушників та постільної білизни використовують екологічні тканини, виготовлені на 100 % з бавовни. Відповідально відносяться до використання рушників (заміна використаних рушників тільки на вимогу гостей для економії споживання води, застосування серветок і рушників, що не потребують прання, а підлягають повторній переробці). Впроваджують екотарифи за проживання за умов використання гостями власних рушників та косметичних засобів [4]

Власники еко-готелів акцентують увагу на сортуванні та мінімізації відходів, а саме [5, 6]:

- розміщення у номері мінімум двох корзин для роздільного сортування сміття з відповідним маркуванням;
- уникання використання одноразових, особливо пластикових пакувальних та побутових матеріалів, а натомість заміна їх на тару багаторазового використання;
- заміна пластикового посуду та коктейльних трубочок паперовими, їстівними, біорозкладальними, рециклінгового походження;
- зниження використання паперу шляхом впровадження мобільних додатків для реєстрації, документообігу, перевірки та бронювання номерів, виставлення рахунків та меню в ресторанах;

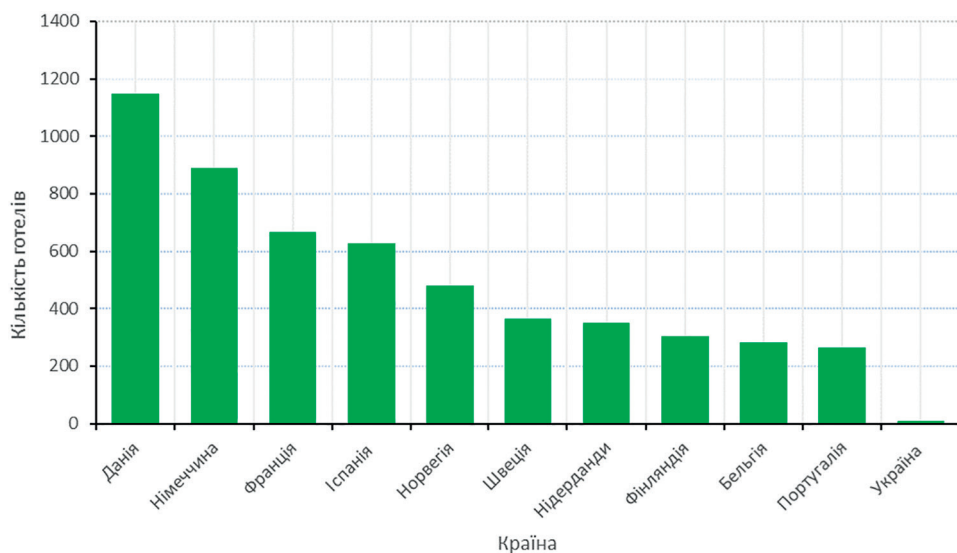

Рис. 2. Кількість готелів за країнами, що мають сертифікацію Green Key [2, 3]

– застосування альтернативних видів засобів для доступу до номерів (заміна пластикових карток мобільними додатками або іншими пристроями).

У ресторанах цих готелів використовуються такі еко-інновації [4, 5]:

– зведення до нуля харчових відходів завдяки правильно організованим процесам на кухні та точним розрахункам обсягів закупівлі;

– співпраця з постачальниками, які використовують мінімальну або екологічну упаковку;

– використання локальних, власне виготовлених або вирощених та крафтових продуктів для організації харчування відвідувачів;

– здача використаної олії та рослинних жирів на переробку в біопаливо.

Екологічно організована інфраструктура готелів полягає у [6]:

– обмеженні паління на території закладу;

– надання еко-транспорту для перевезення гостей з місця прибуття чи в інших цілях;

– під час будівництва чи ремонту використання екологічно чистих та безпечних природних матеріалів (дерево з сертифікованих джерел або перероблені матеріали);

– використання зелених дахів для поліпшення теплоізоляції та як місце для вирощування власних продуктів.

Також приділяється значна увага енергозбереженню. Будівництво еко-готелів відбувається таким чином, щоб забезпечити максимальне використання денного світла. А спеціальне ізоляційне покриття фасаду та встановлення сонячних панелей дозволяє зберігати тепло взимку і прохолоду влітку. Використання альтернативних джерел енергії дозволяє скоротити споживання природних ресурсів, тобто негативний вплив від їх видобутку та реалізації на навколишнє середовище. Найбільшою популярністю користуються сонячні батареї. Вони складаються з набору фотоелектричних перетворювачів, що перетворюють енергію сонця в електричну. У багатьох зонах з постійними вітрами хорошим доповненням до сонячних батарей можуть стати вітрогенератори. Енергоощадне освітлення в коридорах керується таймерами вмикання/вимикання, встановлюють енергозберігаючі LED-лампи, використовують відновлювані джерела енергії; принаймні 20 % електричних лампочок мають належати до класу А енергозбереження; застосовують енергоефективні кондиціонери та бойлери; завдяки електронним замкам уся електрика підключається до номерів тільки в присутності гостей [7]. Встановлюють цифрові термостати (регулятори температури повітря в приміщеннях), екологічні душові кабінки, регулятори яскравості освітлення для доповнення природного [8]. Встановлена система регулювання опалення дає можливість вимкнути опалення або зменшити температуру у вільних номерах та інших приміщеннях. При цьому споживання енергії має підраховуватися; залежно від кліматичних умов всі вікна повинні мати відповідну ступінь теплоізоляції; поверхні тепло- та холодообмінників вентиляційної системи, жирові фільтри у витяжках мають утримуватися у чистоті та замінюватися принаймні раз на рік [9].

Приділяється увага економному споживанню води (використання кранів з автоматичним вимкненням; повторне використання води з кухонь, номерів та інших приміщень для саду та ландшафтного дизайну; система збору дощової води забезпечує водою санвузли [8].

На відміну від світових екологічних тенденцій розвитку українські готельно-ресторанні заклади характеризуються низькою інноваційною активністю через високу вартість таких розробок та відсутність адаптації підприємств до інновацій. Проте з кожним роком з'являється все більше закладів, у яких в пріоритеті є екологічність [10]. Попит на еко-готелі з кожним роком зростає все більше через підвищення «зеленої свідомості» у людей. При належному рівні інвестицій та приділенні уваги до розвитку галузі гостинності Україна може стати одним із лідерів на ринку, адже усі можливості є, вони лише потребують уваги [11].

Висновки. Програма “Green Key” в наш час дійсно актуальна, оскільки вона не тільки здійснює сертифікацію закладів готельного бізнесу, але й проводить постійні аудити відповідності готелів екологічним вимогам, поширює екологічні знання та сприяє підвищенню свідомості та відповідального споживання в сфері готельної індустрії. Крім того, впровадження інноваційних екологічних рішень сприятиме не тільки зниженню операційних витрат, а й підвищенню якості обслуговування, поліпшенню іміджу готелів, що є важливим чинником у залученні іноземних туристів та розвитку туристичної привабливості України.

Список використаних джерел:

1. Shtal T., Davydova O., Sysoieva S., Zhukov V., Logvinkov S. Innovative risk management in the hotel and restaurant business: Scientific and practical aspect. *Scientific Bulletin of Mukachevo State University. Series Economics*. 2024. № 11(2). С. 116–125. DOI: <https://doi.org/10.52566/msu-econ2.2024.116>
2. Green Key. URL: <https://www.greenkey.global/>
3. Green Key сертифікація. URL: https://tourlib.net/statti_ukr/andrenko2.htm
4. Закарян А. А., Ушаповський А. О. Характеристика еко-готелів України // Наукові здобутки молоді – вирішенню проблем харчування людства у XXI столітті : матеріали 88 Міжнар. наук. конф. молодих учених, аспірантів і студентів, м. Київ, квітень–травень 2022 р. Київ : НУХТ, 2022. Ч. 3. С. 179.
5. Маселков А. В. Інноваційний підхід до впровадження концепції «Екологічний готель». URL: https://tourlib.net/statti_ukr/maselkov.htm
6. Юрченко О. Інновації в готельному секторі України. URL: <https://ekhnuir.karazin.ua/server/api/core/bitstreams/7b77a662-7bd2-455e-8f3a-f98ac86b3c94/content>
7. Черевична Н. І., Тітова Е. В. Інновації у готельно-ресторанному бізнесі // Світові досягнення і сучасні тенденції розвитку туризму та готельно-ресторанного господарства : матеріали II Міжн. наук.-практ. конференції, 10 листопада 2023 р. Запоріжжя : НУ «Запорізька політехніка», 2023. С. 1241–1243.
8. Красномоєць В. А. Інновації в системі розвитку підприємств готельного господарства. *Підприємництво та інновації*. 2021. № 16. С. 63–66.
9. Абрамова А. Г., Мирошник Ю. А. Еко-тренд в сфері гостинності: економічні та соціальні аспекти. URL: https://tourlib.net/statti_ukr/abramova.htm
10. Давидова О. Ю. Інноваційне управління розвитком підприємств готельно-ресторанного господарства: концептуальний аспект. *Бізнес Інформ*. 2018. № 6(485). С. 139–144.
11. Данілова О. М., Погинайко І. В. Еко-маркетингові тенденції в розвитку готельного господарства. *Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. праць*. 2018. Вип. Географія. С. 165–168.

References:

1. Shtal T., Davydova O., Sysoieva S., Zhukov V., Logvinkov S. (2024). Innovative risk management in the hotel and restaurant business: Scientific and practical aspect. *Scientific Bulletin of Mukachevo State University. Series Economics*. № 11(2). P. 116–125. DOI: <https://doi.org/10.52566/msu-econ2.2024.116>
2. Green Key. Available at: <https://www.greenkey.global/>
3. Green Key sertifikaciya. Available at: https://tourlib.net/statti_ukr/andrenko2.htm
4. Zakaryan A.A., Ushapovskij A.O. (2022) Harakteristika eko-goteliv Ukrayini [Characteristics of eco-hotels in Ukraine]. *Naukovi zdobutki molodi – virishennyu problem harchuvannya lyudstva u XXI stolitti : materialy 88 Mizhnar. nauk. konf. molodih uchenih, aspirantiv i studentiv, m. Kiyiv, kviten-traven 2022 r. Kiyiv : NUHT, 2022. Ch. 3. S. 179. (in Ukrainian)*
5. Maselkov A.V. Innovacijnij pidhid do vprovadzheniya koncepciyi “Ekologichnij gotel” [Innovacijnij pidhid do vprovadzheniya koncepciyi “Ekologichnij gotel”]. Available at: https://tourlib.net/statti_ukr/maselkov.htm
6. Yurchenko O. Innovaciya v gotelnomu sektori Ukrayini [Innovations in the hotel sector of Ukraine]. Available at: <https://ekhnuir.karazin.ua/server/api/core/bitstreams/7b77a662-7bd2-455e-8f3a-f98ac86b3c94/content>

7. Cherevichna N. I., Titova E. V. (2023) Innovaciyi u gotelno-restorannomu biznesi [Innovations in the hotel sector of Ukraine]. Svitovi dosyagnennya i suchasni tendenciyi rozvitku turizmu ta gotelno-restorannogo gospodarstva : materialy II Mizhn. nauk.-prakt. konferenciyi, 10 listopada 2023 r. Zaporizhzhya : NU Zaporizka politehnika. S. 241–243. (in Ukrainian)
8. Krasnomovec V. A. (2021) Innovaciyi v sistemi rozvitku pidpriyemstv gotelnogo gospodarstva [Innovations in the development system of hotel enterprises]. *Pidpriyemnictvo ta innovaciyi*, №16. P. 63–66. (in Ukrainian).
9. Abramova A. G., Miroshnik Yu. A. Eko-trend v sferi gostinnosti: ekonomichni ta socialni aspekti. Available at: https://tourlib.net/statti_ukr/abramova.htm.
10. Davidova O. Yu. (2018) Innovacijne upravlinnya rozvitkom pidpriyemstv gotelno-restorannogo gospodarstva: konceptualnij aspekt [Innovative management of the development of hotel and restaurant enterprises: a conceptual aspect]. *Biznes Inform.* № 6(485). S. 139–144. (in Ukrainian)
11. Danilova O. M., Poginajko I. V. (2018) Eko-marketingovi tendenciyi v rozvitku gotelnogo gospodarstva [Eco-marketing trends in the development of the hotel industry]. *Naukovij visnik Cherniveckogo universitetu : zb. nauk. prac. Vip. Geografiya*. S. 165–168. (in Ukrainian)